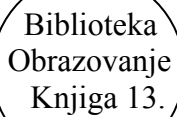

AHMET KANTIĆ / RJEČNIK
POJMOVA U LOGOPEDIJI

Biblioteka
Obrazovanje
Knjiga 13.

IZDAVAČ:

Centar za kulturu i obrazovanje Tešanj

ZA IZDAVAČA:

Amir Brka

RECENZENTI:

Prof. dr. sc. Mladen Heđever

Prof. dr. sc. Sadeta Zečić

LEKTOR:

Fatima Kantić, prof.

CIP - Katalogizacija u publikaciji...

Štampa: Grafik-komerc Tešanj

Tiraž: 500

mr. sc. Ahmet Kantić

RJEČNIK POJMOVA U LOGOPEDIJI

**Sa spiskom dijagnoza
navedenih u posljednjoj, desetoj reviziji
Međunarodne klasifikacije bolesti MKB 10.**

Tešanj, 2014.

UVOD

Ovaj rječnik je nastajao u više faza. Izvorno sam želio za vlastite potrebe sintetizirati sve izraze, frekventnije pojmove i dijagnoze koje sam koristio, kao i one koje sam upoznao čitajući stručnu literaturu.

Nadalje, radeći već godinama kao logoped u zdravstvenoj ustanovi, često sam dolazio u kontakte sa drugim logopedima, kako u zdravstvenom tako i u obrazovnom, te nevladinom sektoru. Shvatio sam da je mojim kolegama (a pogotovo studentima) potrebno na jednom mjestu objediniti pojmove iz područja logopedije - s ciljem postizanja terminološke uniformnosti koja bi, u konačnici, svima omogućila lakši rad.

Sve to me navodilo ka objedinjavanju osnovnih pojmova, definicija i dijagnoza, koje bi korisniku ovakvog rječnika, omogućile bazična znanja o nekom pojmu ili problemu. Naravno, cjelovita spoznaja o nekom problemu moguća je tek uz detaljnije korištenje stručne literature.

Konačno, ova publikacija predstavlja elementaran terminološki rječnik. Sadrži preko hiljadu pojmova, definicija i dijagnoza. U izradi je korištena sva raspoloživa literatura: leksikoni, enciklopedije, kao i stručni časopisi.

Prilog sadrži i šifre svih za logopede relevantnih dijagnoza koje su navedene u medicinskom šifrniku bolesti, odnosno u posljednjoj, desetoj reviziji Međunarodne klasifikacije bolesti (MKB 10).

Ovim nije u potpunosti obuhvaćena sva navedena problematika, ali je ipak dat referentan okvir koji može

biti izazov budućim generacijama profesionalaca da ga prošire i obogate novim pojmovima i sadržajima.

Rječnik može koristiti logopedima, ljekarima i svim drugim profesionalcima koji rade sa osobama sa patologijom govorno-jezičke komunikacije. Posebno može koristiti studentima edukacijsko-rehabilitacijskih fakulteta, kao i roditeljima djece sa posebnim potrebama i svim drugim osobama koje direktno ili indirektno participiraju u brizi i radu sa osobama sa patologijom govora.

April 2014. godine

Autor

UPUTE ZA KORIŠTENJE RJEČNIKA

Svi termini u rječniku dati su abecednim redom. Uz svaki termin, ukoliko je to bilo moguće, u zagradi je (*italic*) navedena inačica na latinskom, grčkom ili engleskom jeziku. U nastavku je dato kratko objašnjenje teksta koje ima za cilj dati osnove o datom pojmu, ili uputi čitaoca na drugi, sličan ili srodan pojam. To je učinjeno na način, tako što je ispred riječi ili pojma u tekstu, koji direktno upućuje na povezani pojam, stavljena strelica, a sama riječ ili pojam su boldirani (npr. Pri čitanju i pisanju manifestuju se totalna → **aleksija** i → **agrafija**.)

Rječnik pojmova u logopediji

A

a - samoglasnik, prvo slovo u latiničnom pismu.

abdukcija (*lat. abductio*) – odmicanje.

adicija u govoru - dodavanje → **glasova** ili slogova ispred, sredini ili na kraju riječi, a obično nastaje kao posljedica nepoznavanja leksike maternjeg jezika.

adijadhokinezija (*lat. adiadochokinesia*) - predstavlja nesposobnost za obavljanje brzih antagonističkih pokreta. Karakteristična je za neka moždana oboljenja. → **dijadhokinezija**.

aditus – ulaz u → **larinks**.

adukcija (*lat. adductio*) - primicanje.

aerofobija (*grč. aerophobia*) - gubitak vazduha usljed jakog straha.

aerofagija (*grč. aerophagia*) - gutanje vazduha.

afazija (*grč. aphasia*) - stečeni gubitak ili poremećaj jezičkih funkcija koji nastaje kao posljedica oštećenja moždanih struktura. U ranom uzrastu najčešće je posljedica traumatskih povreda glave, dok se u starijem dobu javlja kao jedan od osnovnih pratilaca raznih dementnih stanja ili kao posljedica moždanih udara. Ispoljava se različitim nepravilnostima u jezičkoj strukturi - od blagih teškoća pri prisjećanju određenih riječi, do potpune nemogućnosti da se → **govor** razumije i/ili produkuje.

afazija globalna - predstavlja težak oblik poremećaja komunikacije koji zahvata sve govorne modalitete. Pored poremećaja → **govornih** i jezičkih sposobnosti, karakterišu je i oštećenja neverbalnih kognitivnih procesa (pamćenje, mišljenje i sl.). Spontani govor je nefluantan i krajnje oskudan. Pri čitanju i pisanju manifestuju se totalna → **aleksija** i → **agrafija**.

afazija lentikularna (*grč. aphasia lenticularis*) - afazija prouzrokovana lezijom asocijativnih vlakana u kortikalnim centrima.

afazija motorna (*grč. aphasia motoria*) – naziva se još i ekspresivna ili Brokina afazija. Nastaje kao posljedica lezije treće frontalne vijuge lijeve hemisfere. Karakterišu je nefluantan, kolebljiv spontani govor uz otežanu artikulaciju i sintaksički pojednostavljene i → **agramatične** rečenice. Auditivno razumijevanje je znatno manje oštećeno nego sama ekspresivna funkcija govora.

afazija senzorna (*grč. aphasia sensoria*) – zove se još i receptivna ili Vernikeova afazija. U slučajevima žarišnih oštećenja, lezija je lokalizovana u zadnjem dijelu prve temporalne vijuge. Glavne karakteristike su poremećaj auditivnog razumijevanja, fluentna govorna produkcija, laka → **artikulacija** uz prisustvo velikog broja verbalnih tj. semantičkih → **parafrazija**, te izražen → **paragramatizam** i → **logoreja**.

afemija (*grč. aphemia*) - gubitak sposobnosti oralne verbalne komunikacije usljed moždanih lezija.

afereza (*lat. apherese*) - patološko izostavljanje → **glasova** na početku riječi.

afonija (*grč. aphonia*) - bezglasnost, odsustvo (izgubljena sposobnost) → **fonacije**, potpuna ili do nivoa jedva čujne fonacije.

afrikati (*lat. affricare*) – složeni → **suglasnici** (c, č, ć, đ, dž); glas složen od dva suglasnika npr. *c* (*t + s*).

aftongija (*grč. aphtongia*) - poremećaj → **fonacije**, → **artikulacije**, → **ritma** i → **tempa** govora usljed toničkih grčeva mišića u laringo-faringealnom traktu.

agitofazija (*grč. agitophasia*) - ekstremno brz → **govor** uz omisiju i distorziju glasova i slogova.

agitografija (*grč. agitographia*) - patološki ubrzano pisanje koje karakteriše izostavljanje i nerazgovjetno pisanje slova.

aglosija (*grč. aglossia*) - potpuno odsustvo artikulacionog → **govora** usljed strukturalnih anomalija (jezika, usana, nepca ili zuba).

agnozija (*grč. agnosia*) - odsustvo sposobnosti prepoznavanja značenja opažaja uz očuvanu perceptivnu sposobnost čula.

agrafija (*grč. agraphia*) - nemogućnost pisanja koja se javlja usljed ozljeda u zadnjoj trećini druge frontalne vijuge (Eksnerov centar). To je motorna oblast iz koje se regulišu pokreti pisanja. Piramidalni putevi i pokreti ruku obično nisu oštećeni.

agramatizam - govorno jezičko izražavanje koje karakteriše nepravilan redoslijed riječi, kao i neadekvatni glagolski oblici i izostavljanje pomoćnih riječi.

agracija govornih poremećaja – svjesno, namjerno preuveličavanje postojećih znakova poremećaja →

govora, radi sticanja neke koristi ili oslobađanja od odgovornosti.

akalkulija (*lat. acalculia*) - potpuni gubitak sposobnosti računanja.

akatafazija (*grč. acataphasia*) - poremećaj u sintaksičkom oblikovanju → **govora** i → **jezika** koji semantički dezintegriše govor, a da osoba ne uviđa niti koriguje greške.

akcent (*lat. accentus*) - naglasak.

alalija (*grč. alalia*) - funkcionalno uslovljeno odsustvo artikulisanog → **govora** u djeteta sa normalnim sluhom i intelektualnim sposobnostima, na uzrastu od dvije i više godina.

alalija otogena (*grč. alalia otogenes*) – gluhonijemost → **surdomutizam**.

aleksija (*grč. alexia*) – je neurološki poremećaj koji se karakteriše nemogućnošću čitanja ili razumijevanja pisanih riječi.

alofon (*grč. allophone*) - varijanta glasa koji čini → **fonem**; pozicijska varijanta fonema; slobodna varijanta fonema koja ima distinktivnu funkciju.

alolalija (*grč. allolalia*) - pogrešna govorna produkcija bilo kog tipa, nastala usljed oštećenja centra za govor.

alternacija (*lat. alternare*) - promjena osnovnog → **glasa** u riječi koja povlači i promjenu značenja; promjena tona pjevanog glasa.

alveola (*lat. alveolus*) - udubljenje, jamica; područje iza gornjih sjekutića i početka tvrdog nepca.

alveolaran - izgovor → **glasa** kontaktom jezika i alveola.

amforofonija (*grč. amphorophonia*) - dvozvučnost, dvozvučno slušanje → **glasa**.

Recenzent:

Ime i prezime: prof. dr. sc. Mladen Heđever, redoviti profesor u trajnom zvanju

Zaposlenik: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Adresa: Sveučilišni kampus, Borongajska cesta 89 f, 10000 Zagreb

JMBG/OIB: 1208954330153 / 05181461913

Kontakt tel: +385 1 2457546

e-mail: mhedevever@erf.hr

Naslov djela: Rječnik pojmova u logopediji (Sa spiskom dijagnoza navedenih u posljednjoj desetoj reviziji Međunarodne klasifikacije bolesti MKB 10.)

Vrsta djela: Referentno djelo - Rječnik

Autor: mr. sc. Ahmet Kantić, dipl. defektolog - logoped

Podaci o rječniku

Rječnik je napisan na 151 stranici, A5 formata i uključuje preko 1000 pojmova, definicija, izraza i dijagnoza. Na kraju rječnika nalazi se abecedni pojmovnik a u dodatku rječnika nalazi se spisak dijagnoza koje se odnose na logopedsku djelatnost u zdravstvenom sustavu (preuzet iz desete revidirane Međunarodne klasifikacije bolesti MKB 10).

Recenzija

Rječnik pojmova u logopediji prvo je ovakvo djelo iz logopedije na ovim prostorima koji sustavno i dovoljno detaljno obrađuje ključne pojmove u logopediji i srodnim disciplinama koje su povezane s logopedijom (lingvistika, fonetika, audiologija, fonijatrija, neurologija, anatomija).

Rječnik je raspoređen abecednim redom, sistematično, jednostavno i razumljivo. Pojmovi su objašnjeni jasno i sažeto a prema potrebi neki su pojmovi obrazloženi detaljnije. Rječnik je aktualan, obuhvaća važeću stručnu terminologiju ali isto tako opisuje i pojmove koji su rijetko u upotrebi ili koji se danas sve rjeđe koriste. Autor je koristio sve trenutno dostupne, relevantne i raspoložive izvore informacija koji se odnose na obrađenu problematiku, a termini koji su obrađivani su standardno prihvaćeni u svjetskoj stručnoj terminologiji (terminologiji struke).

Rječnik nije samo rezultat analize i sinteze pojmova koji se mogu pronaći u stručnoj literaturi nego sadrži i nove pojmove i klasifikacije koje su dio međunarodnih klasifikacija medicinskih dijagnoza i bolesti.

Primjena ovog rječnika u praksi biti će veoma značajna, kako logopedima tako i ostalim stručnim suradnicima koji su direktno ili indirektno vezani za djecu i odrasle sa poteškoćama u govorno-jezičnoj komunikaciji.

Mnogi će pojmovi iz ovoga rječnika pružiti kratka i sažeta pojašnjenja stručnih pojmova korisna ne samo logopedima, medicinarima i lingvistima, već i defektolozima, rehabilitatorima, pedagogima i psiholozima; dakle, svim stručnjacima koji surađuju s logopedima.

Stoga se ovaj rječnik može preporučiti svakom stručnjaku koji na bilo koji način dolazi u doticaj s patologijom govora, jezika i sluha, odnosno s populacijom djece i odraslih (od poteškoća u školovanju, poput čitanja ili pisanja, pa do populacije odraslih koji zbog različitih oštećenja mozga, oštećenja sluha ili vokalnog trakta imaju poteškoće u govorno-jezičnoj komunikaciji).

Osobito će biti koristan studentima logopedije i kao i drugim smjerovima Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta te roditeljima djece sa teškoćama i svim drugim osobama koje direktno ili indirektno participiraju u brizi i radu sa osobama sa patologijom govora odnosno govorno-jezične komunikacije.

Rječnik je po svojoj stručnosti jedinstven na području bivše zajedničke države te će zbog sličnosti jezika i gotovo iste stručne terminologije biti koristan svim navedenim stručnjacima susjednih zemalja a ne samo u Bosni i Hercegovini.

Sa zadovoljstvom preporučujem izdavačima da ga štampaju i ponude javnosti, kako bi ovo vrijedno djelo bilo dostupno i korišteno u profesionalnom radu stručnjaka kao i u procesu njihova obrazovanja.

Zagreb, 16.05.2014.

Recenzent:

prof. dr. sc. Mladen Heđever